

تکنولوژی انضباطی و بدن برساخته در داستان‌های مدرسه

نگین بی‌نظیر^{*۱}

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۴/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۸/۱

چکیده

تقابل‌سازی روح و بدن و توجه به انسان به مثابه موجودی روحانی در دستگاه فلسفی افلاطون شکل گرفت. این دوگانه‌نگاری و تفکر دوشقی تا قرن بیست در بدنه فلسفه غرب جاری بود. اواخر قرن بیستم با مطالعات فیلسوف پدیدارشناس، موریس مرلوپونتی بدن و همبسته‌ها و وابسته‌های مفهومی - تصویری آن، نقطه کانونی پژوهش‌ها و مطالعات بسیاری شد. جامعه‌شناسی بدن، نظریه بدن، بدن فرهنگی و بدن گفتمانی، بدن را به مثابه متن/ پدیده‌ای فرهنگی - اجتماعی تحلیل و واکاوی می‌نمایند. هر گفتمانی، بدنی متفاوت با ریخت و سلوک بدنی مطلوب خویش را بازنمایی و بازآفرینی می‌کند. جستار حاضر از منظر جامعه‌شناسی بدن و با تکیه بر اندیشه‌های میشل فوکو داستان‌های مدرسه را بازخوانی و تحلیل می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه تکنولوژی انضباطی در داستان‌های مدرسه با تکیه بر اصل رؤیت‌پذیری/ سراسریینی با مهندسی ساختمان - مدرسه، نظارت سلسله‌مراتبی، جزئی‌ترین رفتارهای بدنی را در هر مکانی، رصد می‌کند. نگاه میکروسکوپی، نقاط مقاومت دانش‌آموزان را با مجازات انضباطی، پاسخ می‌دهد و به این طریق، سوژه‌ها را تنبیه، پایگان - مندی و قضاوت می‌کند. سوژه‌شدگی محصول دیگر تکنولوژی انضباطی است. مجریان انضباطی با خطاب‌های حیوانی (گوساله، الاغ، سگ و غیره) بدنی حیوانی به دانش‌آموزان تحمیل می‌کنند. در پروسه سوژه‌سازی، به تدریج همبسته‌های ریخت بدنی جدید در دانش‌آموزان نقش می‌بندد و آنها باور می‌کنند که چون حیوانات نفهم، کودن و بی‌شعورند.

واژگان کلیدی: بدن، بازنمایی، تکنولوژی انضباطی، داستان‌های مدرسه

* neginbinazir@yahoo.com

۱. استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه گیلان